

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 131/07-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. júna 2007 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. S. M., PhD., B., Bc. Z. M., B., a mal. V. M. zastúpených advokátom JUDr. M. R., B., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 41 ods. 1 až 5, čl. 46 ods. 2, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 144/00 a Krajským súdom v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 58/04 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. S. M., PhD., Bc. Z. M. a mal. V. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. septembra 2006 doručená sťažnosť MUDr. S. M., PhD., B. (ďalej aj „sťažovateľ“), Bc. Z. M., B., a mal. V. M. zastúpených advokátom JUDr. M. R., B., v ktorej namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 41 ods. 1 až 5, čl. 46 ods. 2, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 144/00 a postupom

Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 58/04.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že bývalá manželka sťažovateľa JUDr. J. M. (ďalej aj „navrhovateľka“) podala okresnému súdu 2. mája 2005 návrh na zrušenie práva spoločného nájmu bytu po rozvode manželstva. Konanie bolo vedené pod sp. zn. 15 C 144/00. Sťažovateľ poukazuje na to, že zákonná sudkyňa začala vo veci konať „*bez vyznačenia právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva*“, na čo poukázal aj v námietke zaujatosti zákonnej sudkyne z 25. júna 2000, ako aj v podnete ústavnému súdu, ktorý bol odložený pod č. k. Rvp 404/01-4.

Z druhého manželstva sťažovateľa, ktoré uzavrel s Bc. Z. M. rod. F., sa narodila maloletá V. M.. Sťažovateľ v priebehu konania okresného súdu sp. zn. 15 C 144/00 podal návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorým sa okrem iného domáhal, aby okresný súd uložil navrhovateľke strpieť užívanie bytu jeho manželkou Bc. Z. M. do právoplatného skončenia sporu. Navrhovateľka tiež podala návrh na vydanie predbežného opatrenia „*o zamedzenie pobytu Z. M. v byte*“.

Sťažovateľ uviedol:

„Okresný súd Bratislava V ako aj Krajský súd Bratislava v konaní o oboch návrhoch na vydanie predbežného opatrenia niekoľkonásobne prekročil dobu 30 dní na ich vyriešenie. Okresný súd Bratislava V, v konaní pribral moju manželku Z. M. do sporu ako vedľajšiu účastníčku, s čím všetci účastníci súhlasili a v konečnom dôsledku ju v celom spore nevypočul a nakoniec Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 2 Co 421/05-238 zo dňa 28. 4. 2006 vstup Z. M. bytom B., do konania, ako vedľajšej účastníčky nepripustil, čím potvrdil Uznesenie Okresného súdu Bratislava V., č. k. 15 C 144/00-220 zo dňa 22. 11. 2003.

(...)

Pri jedinom pojednávaní vo veci dňa 20. 11. 2003 na Okresnom súde Bratislava V. som na základe § 705 OZ chcel poukázať, aby súd prihliadol na záujmy maloletých detí, a to na maloletú V., (...).

Okresný súd Bratislava V, však účastníkom neudelil ani slovo, na čo som upozornil vo svojom odvolaní a bez zásad rovnosti pred súdom účelovo rozhodol Rozsudkom č. k. 14 C 144/00 zo dňa 25. 11. 2003 v prospech navrhovateľky.“

Proti uzneseniu krajského súdu č. k. 2 Co 412/05-238 z 28. apríla 2006 podal sťažovateľ dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že Bc. Z. M. bola postupom krajského súdu odňatá možnosť konať pred súdom.

Krajský súd na pojednávaní 31. mája 2006 potvrdil prvostupňový rozsudok. Sťažovateľ sa na tomto pojednávaní nezúčastnil, svoju neúčast' ospravedlnil okrem iného aj z dôvodu, že si hľadá nového právneho zástupcu. Sťažovateľ namieta, že navrhovateľka na pojednávaní predložila nové dôkazy, ktoré „nebolo možné konfrontovať s mojim stanoviskom a tak dostatočne objektívne posúdiť vec, najmä v skutočnostiach rozhodných pre rozhodnutie vo veci samej“, a zároveň vyjadruje názor, že došlo k „hrubej manipulácii so spisom, zasahovaníu do nezávislosti súdu,...“, pretože pri nahliadnutí do spisu koncom júla 2006 zistil, že v ňom chýbalo dovolanie a splnomocnenie pre nového advokáta a návrh na rozvod manželstva v ňom nebol chronologicky zaradený a očíslovaný.

Porušenie základných práv podľa čl. 41 ods. 1 až 5 ústavy sťažovateľ odôvodnil tým, že okresný súd a krajský súd v konaní „porušovali s prihliadnutím na ustanovenia Zákona o rodine, moje práva a hlavne maloletej Viktórie ... Z. M. bola odmietaná starostlivosť, nakoľko i keď mala potvrdenú rizikovú graviditu musela žiť bez svojho manžela v byte svojich rodičov ... maloletá V., nar. ... bola v celom spore opomenutá a diskriminovaná voči už dospelým deťom otca a súdy na možnosť jej narušenia psychiky a vývoja pri rozdvojenej domácnosti vôbec neprihliadli ... maloletá V. nar. ... bola trvale odlúčená od otca i rozhodnutím oboch súdov, ako aj PZ v B. a Bytového podniku v P... rodičia sa obrátili o pomoc na ombudsmana ako i odbor sociálnych vecí v P., no bez úspechu“.

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy sťažovateľ uviedol, že okresný súd začal konať bez vyznačenia právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva a jemu odmietal vyznačiť právoplatnosť tohto rozsudku, čím mu bránil uplatniť jeho právo znovu sa oženiť a založiť si rodinu.

Porušenie čl. 46 ods. 2 ústavy sťažovateľ odôvodnil tým, že súdy ignorovali jeho upozornenia na „*nesprávne rozhodnutie orgánu verejnej správy, ombudsmana a bytového podniku*“ a v konaní bez vypočutia orgánu starostlivosti o deti rozhodli v prospech navrhovateľky.

Porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy sťažovateľ vidí v tom, že konanie bolo poznačené zbytočnými priet'ahmi, o predbežných opatreniach bolo rozhodnuté po uplynutí zákonom stanovenej 30-dňovej lehoty, vedľ'ajšia účastníčka nebola vo veci vypočutá a sťažovateľovi bolo krajským súdom znemožnené navrhnuť ďalšie dôkazy, ktorými by mohol vyvrátiť dôkazy predložené navrhovateľkou.

Na základe toho sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 144/00 a krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 58/04, „*ako aj v predbežných opatreniach*“ porušili označené základné práva sťažovateľa a priznal mu finančné zadost'učinenie 3 000 000 Sk. Sťažovateľ tiež navrhol, aby ústavný súd odložil výkon rozsudku okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia

jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie. Inými slovami, ústavný súd môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (napr. III. ÚS 199/02).

Ústavný súd si za účelom posúdenie sťažnosti ešte pred jej predbežným prerokovaním vyžiadal od okresného súdu spis sp. zn. 15 C 144/00, ktorý bol ústavnému súdu doručený 2. apríla 2007.

1. Porušenie svojich základných práv postupom a rozhodnutím okresného súdu a krajského súdu v označených konaniach namietali aj Bc. Z. M. a mal. V. M..

Z predloženého spisu vyplýva, že Bc. Z. M. bola vedľajšou účastníčkou v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 15 C 144/00 do 20. novembra 2003, keď okresný súd nepripustil jej vstup do konania na strane odporcu z dôvodu, že nemá žiadny právny vzťah k predmetu konania – družstevnému bytu, ku ktorému mali právo spoločného nájmu bývalí manželia JUDr. J. M. a MUDr. S. M., PhD. Krajský súd uznesením č. k. 2 Co 412/05-238 z 28. apríla 2006 prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

Bc. Z. M. preto v ďalšom konaní (po nepripustení jej vstupu ako vedľajšej účastníčky na strane odporcu) už nemohla uplatňovať žiadne procesné práva ani plniť procesné povinnosti, pretože nebola v postavení subjektu, s ktorým zákon tieto práva alebo povinnosti spája. Rovnako nebola účastníčkou ani vedľajšou účastníčkou konania mal. V. M.. Z toho dôvodu nemohlo v posudzovanom konaní dochádzať k porušovaniu ich

základných práv alebo slobôd. Ústavný súd preto sťažnosť Bc. Z. M. a mal. V. M. odmietol ako podanú neoprávnenou osobou.

Pokiaľ sa Bc. Z. M. domnievala, že jej bola postupom a rozhodnutím krajského súdu odňatá možnosť konať pred súdom, mohla proti uzneseniu krajského súdu o nepripustení jej vstupu do konania ako vedľajšej účastníčky podať dovolanie z dôvodu podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Nemohla však z tohto dôvodu namietat' v sťažnosti ústavnému súdu porušenie svojich základných práv alebo slobôd rozsudkom okresného súdu a krajského súdu vo veci samej. Podľa zistenia ústavného súdu dovolanie z uvedeného dôvodu podal proti uzneseniu krajského súdu z 28. apríla 2006 len sťažovateľ.

2. Sťažovateľ namietal aj porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu a krajského súdu, ktoré odôvodnil tým, že zbytočné priet'ahy potvrdil aj predseda okresného súdu a tým, že okresný súd o obidvoch návrhoch na vydanie predbežného opatrenia rozhodoval dlhšie, ako v zákonom stanovenej 30-dňovej lehote.

Ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry poskytuje ochranu základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k namietanému porušeniu práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo. Právoplatnosťou konečného rozhodnutia všeobecného súdu dochádza podľa názoru ústavného súdu k odstráneniu právnej neistoty účastníka konania, a preto považuje sťažnosť doručenú ústavnému súdu po právoplatnom skončení veci za zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 116/02, IV. ÚS 61/02, II. ÚS 208/04, II. ÚS 128/06).

Vzhľadom na to, že rozsudok okresného súdu č. k. 15 C 144/00-154 z 25. novembra 2003 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 2 Co 58/04-255 z 31. mája 2006 nadobudol právoplatnosť 19. júla 2006, ústavný súd sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v označených konaniach okresného súdu a krajského súdu odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

3. K tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv postupom a rozhodnutím okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 144/00 ústavný súd uvádza, že ochranu konkrétneho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých je namietané, môže poskytnúť len vtedy, ak sa ich ochrany fyzická osoba alebo právnická osoba už nemôže domôcť v žiadnom inom konaní pred iným štátnym orgánom Slovenskej republiky vrátane všeobecných súdov (napr. I. ÚS 49/98).

Z princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu vyjadreného v čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu nie je daná, ak na preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu, ktorým malo dôjsť k porušeniu základných práv, je príslušný všeobecný súd vyššieho stupňa (m. m. II. ÚS 232/06).

Pretože o porušení základných práv sťažovateľa postupom a rozsudkom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 144/00 bol na základe podaného odvolania oprávnený rozhodnúť krajský súd, ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

4. Napokon sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 41 ods. 1 až 5, č. 46 ods. 2, čl. 47 ods. 2, 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy postupom a rozsudkom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 58/04.

Domáhať sa ochrany základných práv podľa čl. 41 ods. 1 až 5 ústavy je možné len v medziach zákona, ktorý tieto ustanovenie vykonáva (čl. 51 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vo svojej judikatúre uviedol, že základným zákonným predpisom, ktorý zásadným spôsobom upravuje otázky manželstva, rodičovstva a rodiny je zákon o rodine, a preto je možné domáhať sa týchto práv v rozsahu, ktorý garantuje uvedený právny predpis. Zákon o rodine v intenciách svojich zásad v jednotlivých ustanoveniach chráni manželstvo ako základ rodiny a prostredie pre riadnu výchovu detí a poskytuje ochranu rodine, ktorú rešpektuje ako základný článok spoločnosti. Avšak z jednotlivých ustanovení tohto zákona

pri definovaní právnych pravidiel týkajúcich sa výchovy, výživy, zastupovania a spravovania vecí detí jednoznačne vyplýva prvoradá úloha rodičov vo vzťahu k deťom a štát nastupuje vtedy, ak rodičia nie sú schopní plniť svoje povinnosti, resp. zneužívajú svoje rodičovské práva (III. ÚS 83/02).

Z odôvodnenia sťažnosti vyplýva, že vo vzťahu k označeným porušovateľom sťažovateľ namieta porušenie svojich práv podľa čl. 41 ods. 1 až 5 ústavy v podstate tým, že počas konania nemohol bývať spolu so svojou manželkou a dcérou v byte, o ktorý v konaní išlo, resp. porušenie týchto základných práv spája s výsledkom namietaného konania. Podľa názoru ústavného súdu táto okolnosť nezasiahla do výkonu rodičovských práv a povinností sťažovateľa tak, že by mu ich výkon znemožnila, resp. by nebol schopný ich vykonávať, a preto nemá žiadnu súvislosť s možným porušením jeho základných práv podľa čl. 41 ods. 1 až 5 ústavy. V posudzovanom prípade prebiehajúce súdne konanie ani jeho výsledok nebránili sťažovateľovi, aby býval spoločne so svojou rodinou, teda aby riešil svoju bytovú situáciu tak, aby mohol bývať spoločne so svojou manželkou a dcérou.

Sťažovateľ namietal tiež porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 2 ústavy, podľa ktorého kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Sťažovateľ v petite sťažnosti označil také konania okresného súdu a krajského súdu, v ktorých nešlo o preskúmanie rozhodnutia orgánu verejnej správy, preto ani ich postupom nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ tiež namietal porušenie základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, a to v súvislosti s tým, že okresný súd začal konať vo veci návrhu na zrušenie práva spoločného nájmu bytu po rozvode manželstva pred tým, ako bola sťažovateľovi vyznačená právoplatnosť rozsudku o rozvode manželstva.

Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a rovnakého procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje občianskoprávny súd (PL. ÚS 43/95).

Vzhľadom na to, že neskoršie vyznačenie právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva sťažovateľovi nesúvisí s jeho možnosťou uplatniť svoje procesné práva v posudzovanom konaní krajského súdu v rovnakom rozsahu ako druhá procesná strana, ústavný súd namietané porušenie základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy považuje za zjavne neopodstatnené.

V petite sťažnosti sťažovateľ označil aj svoje základné právo na právnu pomoc zaručené v čl. 47 ods. 2 ústavy, jeho porušenie v sťažnosti však neodôvodnil, preto ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ tiež namietal porušenie svojho základného práva, aby bola jeho vec prerokovaná v jeho prítomnosti a mohol sa vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, tým, že krajský súd pojednával o odvolaní proti rozsudku okresného súdu 31. mája 2006 bez jeho účasti, hoci sa ospravedlnil a žiadal pojednávanie odročiť.

Z predloženého spisu ústavný súd zistil, že sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 2 Co 58/04 z 31. mája 2006 dovolanie, ktorým namietal aj odňatie možnosti konať pred súdom tým, že krajský súd pojednával 31. mája 2006 bez jeho účasti napriek tomu, že sa ospravedlnil a požiadal o odročenie pojednávania. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) dovolanie po jeho preskúmaní z hľadiska dôvodov uvádzaných sťažovateľom zamietol uznesením sp. zn. 3 Cdo 287/2006, 3 Cdo 288/2006 zo 14. decembra 2006.

Vzhľadom na to, že ešte pred podaním sťažnosti ústavnému súdu bolo v právomoci najvyššieho súdu preskúmať namietané porušenie základného práva sťažovateľa podľa

čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu z rovnakých dôvodov, aké uplatnil sťažovateľ v podanej sťažnosti, ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími uplatnenými nárokmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júna 2007